

PRZENOŚNIKI PŁYNÓW	NORMA BRANŻOWA	BN-79
	Sprężarki rotacyjne i przepływowe	1385-20
	Ogólne wymagania i badania	Zamiast BN-71/1380-02
		Grupa katalogowa IV 80

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy są ogólne wymagania i badania dotyczące sprężarek rotacyjnych i przepływowych.

Norma stanowi podstawę do opracowania norm przedmiotowych na poszczególne typy sprężarek.

1.2. Zakres stosowania normy. Norma dotyczy sprężarek rotacyjnych i przepływowych z wyjątkiem: sprężarek chłodniczych, jak też sprężarek, które stanowią zespoły z innymi mechanizmami i są integralną częścią tych mechanizmów, oraz agregatów napędowych urządzeń pomocniczych i przewodów należących do kompletu urządzenia.

1.3. Nazwy, określenia i podział — wg PN-76/M-43100.

2. WYMAGANIA

2.1. Wymagania ogólne. Wykonanie sprężarek powinno być zgodne z dokumentacją techniczną i normami przedmiotowymi. Dokumentacja techniczno-ruchowa powinna zawierać co najmniej następujące dane:

- nazwę czynnika doprowadzanego,
- skład chemiczny, własności i właściwości czynnika doprowadzanego (np. agresywność, wybuchowość, toksyczność),
- warunki ssania (np. ciśnienie, temperatura, wilgotność względna, gęstość czynnika przy temperaturze wlotu do sprężarki oraz charakterystyka i własności zanieczyszczeń),
- warunki tłoczenia (ciśnienie, temperatura czynnika na wlocie),
- wydajność w odniesieniu do warunków ssania,
- rodzaj, parametry, ilość i zanieczyszczenie czynnika chłodzącego,
- zużycie oleju,

- sposób regulacji,
- przeciążalność,
- dopuszczalny poziom głośności w czasie pracy,
- cykl pracy (ciągły czy okresowy),
- liczbę godzin pracy w ciągu roku,
- częstość włączania i minimalny czas przerwy między włączeniami,
- niezawodność działania,
- konserwację na okres transportu i montażu,
- rodzaj napędu (typ silnika),
- zapotrzebowanie mocy na wale sprężarki,
- podstawowe dane silnika napędowego (moc, liczba i kierunek obrotów),
- sposób przekazywania mocy (bezpośrednie, przez reduktor, przekładnie itp.),
- aparatura sygnalizacyjna, kontrolna i bezpieczeństwa,
- wykończenie i wygląd zewnętrzny,
- trwałość urządzenia,
- uruchomienie i obsługa,
- montaż.

2.2. Dopuszczalne odchyłki od parametrów i danych zawartych w dokumentacji technicznej:

- ciśnienie gazu w króćcu ssawnym — MPa: $\pm 5\%$,
- temperatura gazu w króćcu ssawnym — $^{\circ}\text{C}$: $+5\%$,
- gęstość gazu — kg/m^3 : $\pm 5\%$,
- temperatura czynnika chłodzącego na wlocie — $^{\circ}\text{C}$: maksimum $+10\%$,
- prędkość obrotowa sprężarki — obr/min: $\pm 2\%$,
- wydajność do $4000 \text{ m}^3/\text{h}$: $\pm 7\%$,
- wydajność ponad $4000 \text{ m}^3/\text{h}$: $\pm 5\%$,
- temperatura końcowa czynnika sprężonego — $^{\circ}\text{C}$: $+3\%$,
- ciśnienie końcowe — MPa: $\pm 5\%$,
- moc pobierana do 400 kW : $\pm 7\%$,
- moc pobierana ponad 400 kW : $\pm 5\%$.

Zgłoszona przez Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Budowy Urządzeń Chemicznych CEBEA
Ustanowiona przez Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia Budowy Urządzeń Chemicznych CHEMAK
dnia 4 kwietnia 1979 r. jako norma obowiązująca od dnia 1 stycznia 1980 r.
(Dz. Norm. i Miar nr 13/1979 poz. 69)

Wymienione odchyłki nie uwzględniają niedokładności pomiarów.

2.3. Materiał. Gatunki i wymagania dotyczące materiałów atestowanych i półfabrykatów powinny być zgodne z podanymi w dokumentacji technicznej i odpowiednimi normami przedmiotowymi.

2.4. Wytrzymałość i szczelność. Zespoły poddawane próbom wytrzymałości i szczelności powinny być sprawdzone przy ciśnieniu zgodnie z wymaganymi parametrami na poszczególne typy sprężarek.

Wysokość ciśnienia próbnego powinna być stała.

2.5. Przeciążalność sprężarki. Sprężarka powinna wytrzymywać przeciążenie przy wzroście ciśnienia tłoczenia oraz w czasie zgodnie z wymaganymi parametrami, bez wystąpienia uszkodzeń poszczególnych części sprężarki ich nadmiernego zużycia lub zagrzenia.

2.6. Pokrycia ochronne. Po przeprowadzeniu badań, prób i pomiarów sprężarkę należy zabezpieczyć przed korozją.

Powierzchnie sprężarki przeznaczone do malowania powinny odpowiadać następującym warunkom:

- przygotowanie powierzchni do malowania — wg PN-70/H-97051,
- jakość przygotowania powierzchni do malowania — wg PN-70/H-97050 (stopień czystości 3),
- ocena przygotowania powierzchni do malowania — wg PN-70/H-97052 p. 3.

Malowanie należy wykonać zgodnie z technologią malowania opracowaną przez wytwórcę. Malowanie powinno spełniać warunki co najmniej 3 klasy staranności wykonania wg PN-64/M-06000.

Powierzchnie obrobione nie przewidziane do malowania powinny być zabezpieczone pokryciem antykorozyjnym.

2.7. Usuwanie wad w procesie wykonania. Naprawy i uzupełnienia części są dopuszczalne, jeżeli zostanie zachowana zdolność robocza i wymagana sprawność sprężarki oraz zapewni się niezawodność w eksploatacji i wzajemną zamiennność części.

Usuwanie wad, przy których nie zostaną spełnione wymienione warunki powinno być uzgodnione między zamawiającym i wytwórcą.

2.8. Cechowanie. Na każdej sprężarce powinna być umieszczona w sposób trwały tabliczka znamionowa, w miejscu widocznym, na której w języku uzgodnionym między zamawiającym i wykonawcą powinny być podane czytelnie co najmniej następujące dane:

- nazwa wytwórni,
- rok budowy,

- numer fabryczny,
- oznaczenie typu,
- wydajność w warunkach ssania,
- ciśnienie ssania,
- ciśnienie tłoczenia,
- liczba obrotów na minutę,
- moc na wale sprężarki (największe zapotrzebowanie mocy przy podanej wydajności i ciśnieniu tłoczenia),
- masa sprężarki,
- znak kontroli jakości.

Na oddzielnych tabliczkach, w przypadkach uzasadnionych, mogą być umieszczone dane uzupełniające:

- kraj wykonawcy,
- kierunek obrotów.

3. PAKOWANIE, PRZECHOWYWANIE I TRANSPORT

3.1. Pakowanie. Rodzaj opakowania powinien być uzgodniony między zamawiającym i wykonawcą, w zależności od warunków transportu (np. opakowanie dla klimatu tropikalnego, dla przewozu drogą morską itp.).

Opakowanie powinno zapewnić sprężarce zabezpieczenie:

- od uderzeń,
- od przesunięć podczas transportu,
- od uszkodzeń mechanicznych,
- przed wpływami atmosferycznymi.

Zaślepki powinny być odporne na wpływy atmosferyczne i uderzenia oraz powinny zapewnić całkowite zabezpieczenie wnętrza sprężarki przed przedostaniem się ciał obcych.

3.2. Przechowywanie. Sprężarkę należy przechowywać w warunkach zabezpieczających przed wpływami atmosferycznymi i uszkodzeniami mechanicznymi.

W okresie przechowywania zabiegi konserwacyjne należy powtarzać w odpowiednich odstępach czasu, zgodnie z obowiązującymi instrukcjami.

3.3. Transport — dowolnymi środkami transportu.

W czasie transportu sprężarka powinna być zabezpieczona przed przemieszczeniem.

4. BADANIA

4.1. Rodzaje badań. W celu sprawdzenia zgodności wykonywania sprężarki z dokumentacją techniczną oraz wymaganiami norm przedmiotowych na poszczególne typy sprężarek należy przeprowadzić następujące badania:

- a) sprawdzenie materiałów,

- b) oględziny zewnętrzne, kontrola wykonania,
- c) sprawdzenie wymiarów i odchylek kształtowych,
- d) kontrola wylania panewek,
- e) próby wytrzymałości i szczelności,
- f) próbę biegu bez obciążenia,
- g) sprawdzenie działania sprężarki pod obciążeniem,
- h) pomiar wydajności,
- i) sprawdzenie mocy na wale sprężarki,
- j) sprawdzenie przeciążalności,
- k) sprawdzenie temperatury na dopływie czynnika chłodzącego,
- l) sprawdzenie warunków tłoczenia,
- ł) sprawdzenie liczby obrotów na minutę.

4.2. Badania wstępne na miejscu przeznaczenia.

W przypadku przeprowadzenia badań zdawczo-odbiorczych na miejscu ustawienia sprężarki, należy umożliwić wytwórcy przeprowadzenie pomiarów wstępnych w ciągu 24 h po próbnej eksploatacji.

Za zgodą stron dopuszcza się uważać za badania zdawczo-odbiorcze badania wstępne, których wyniki spełniają wszystkie warunki przewidziane dla badań zdawczo-odbiorczych.

4.3. Opis badań

4.3.1. Sprawdzenie materiałów i półfabrykatów należy przeprowadzić przez skontrolowanie atestów hutniczych i zaświadczeń kontroli jakości stwierdzających zgodność użytego materiału z wymaganiami normy.

4.3.2. Oględziny zewnętrzne, kontrola wykonania polegają na stwierdzeniu zgodności wykonania sprężarki z dokumentacją techniczną i wymaganiami podanymi w rozdz. 2.

Oględzinom zewnętrznym i kontroli wykonania podlegają wszystkie części sprężarki i jej podzespoły, zespoły oraz kompletna sprężarka.

Oględziny zewnętrzne i kontrolę wykonania przeprowadza się gołym okiem w czasie wykonywania części, montażu i wszystkich badań, pomiarów i prób sprężarki.

4.3.3. Sprawdzenie wymiarów i odchylek kształtowych polega na stwierdzeniu zgodności wykonania części sprężarki z wymaganiami podanymi w dokumentacji technicznej. Sprawdzenie wymiarów i odchylek kształtowych należy przeprowadzić w czasie kontroli międzyoperacyjnej i ostatecznej części, zmontowanych podzespołów, zespołów i kompletnej sprężarki za pomocą warsztatowych przyrządów pomiarowych i sprawdzianów.

4.3.4. Kontrola wylania panewek polega na ustaleniu jakości wylania oraz dokładności przylegania stopu łożyskowego.

Próba twardości warstwy stopu łożyskowego powinna wykazywać jednakową twardość dla całej wylanej powierzchni.

Niedopuszczalne są miejsca twarde wynikłe z nieprawidłowego wylania i wtrąceń części twardych w miękką osnowę stopu łożyskowego.

Sposób badania powinien być przeprowadzony zgodnie z dokumentacją techniczną lub normą przedmiotową na poszczególne typy sprężarek.

Badania wg 4.3.1; 4.3.2; 4.3.3 i 4.3.4 należy przeprowadzić u wytwórcy.

4.3.5. Próby wytrzymałości i szczelności mają na celu sprawdzenie zgodności z wymaganiami podanymi w 2.4. Próby należy przeprowadzić zgodnie z dokumentacją techniczną.

4.3.6. Próba biegu bez obciążenia. Próbę biegu bez obciążenia należy przeprowadzić przy nominalnej prędkości obrotowej. Próbie należy poddać każdą sprężarkę. Czas próby i obsługa sprężarki w czasie prób ruchowych — według dokumentacji technicznej.

4.3.7. Sprawdzenie działania sprężarki pod obciążeniem. Czas próby i obsługa sprężarki w czasie prób pod obciążeniem — według dokumentacji technicznej i norm przedmiotowych na poszczególne typy sprężarek.

4.3.8. Pomiar wydajności należy przeprowadzić jako dalszy ciąg próby działania pod obciążeniem. Pomiar wydajności — wg PN-66/M-43102.

4.3.9. Sprawdzenie przeciążalności. Po przeprowadzeniu pomiaru wydajności należy sprawdzić sprężarkę na zgodność z 2.5.

4.3.10. Pozostałe badania. Pozostałe badania wg 4.1i), k), l), ł) — wg PN-66/M-43102.

4.4. Przebieg badań. Do badań zdawczo-odbiorczych przystępuje się po dotarciu sprężarki.

Jeżeli po zakończeniu docierania sprężarka znajdowała się w bezruchu, to do prób zdawczo-odbiorczych można przystąpić po powtórnym ustaleniu się warunków cieplnych.

Jeżeli podczas prób powstaną zakłócenia wymagające częściowego demontażu sprężarki, próby należy powtórzyć.

4.5. Ocena wyników badań. Sprężarkę należy uznać za zgodną z wymaganiami normy, jeżeli przejdzie z wynikami dodatnimi badania podane w normie.

Wyniki, zalecenia oraz decyzje po badaniach i próbach powinny być ujęte w protokole odbioru technicznego.

Wytwórca jest obowiązany na podstawie protokołu odbioru technicznego przedstawić zaświadczenie o wynikach przeprowadzonych badań wg rozdz. 4 i załączyć kartę gwarancyjną.

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę — Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Budowy Urządzeń Chemicznych CEBEA, Kraków.

2. Istotne zmiany w stosunku do BN-71/1380-02

a) w rozdziale *Dopuszczalne odchyłki od parametrów i danych zawartych w dokumentacji* zmieniono:

- wielkości procentowe odchyłek temperatur,
- zakres odchyłek wydajności,

b) w rozdziale *Badania* rozszerzono zakres badań technicznych.

3. Normy związane

PN-70/H-97050 Ochrona przed korozją. Wzorce jakości przygotowania powierzchni stali do malowania

PN-70/H-97051 Ochrona przed korozją. Przygotowanie powierzchni stali, staliwa i żeliwa do malowania.

Ogólne wytyczne

PN-70/H-97052 Ochrona przed korozją. Ocena przygotowania powierzchni stali, staliwa i żeliwa do malowania

PN-64/M-06000 Pokrycia lakierowe na podłożu żeliwa i stali. Wytyczne ogólne projektowania i oceny wykonania

PN-76/M-43100 Sprężarki. Nazwy, określenia i podział
PN-66/M-43102 Sprężarki. Wytyczne pomiarów

4. Normy zagraniczne i zalecenia międzynarodowe

Anglia BS 1571 Acceptance tests for positive — displacement compressors and exhausters

BS 2009 Code for acceptance tests for turbo-type compressors and exhausters

CSRS ČSN 105031 Kompresory a protibesnyimi pisty (boxery) Teoreticke wykony kompresoru a tklaku

NRD TGL 5675 Verdichter, Technische Lieferbedingungen

TGL 78500 Prüf- und Abnahmeverschriften für Kreiselgebläse und -verdichter, radial

TGL 78501 Prüf- und Abnahmeverschriften für Hubkolben -verdichter

ZSRR GOST 7426-55 Компрессоры воздушные поршневые стационарные общего назначения. Технические условия

RWPG PC 2290-69 Компрессоры. Технические условия на поставку и приемку

5. Symbol wg SWW — 0872.